

Гончар Олесь (Олександр) Терентійович
(1918-1995)
письменник, перекладач, етнограф

Народився 3 квітня 1918 року у слободі Суха (тепер Кобеляцького р-ну) Полтавської області у сім'ї робітників. У 1921 р. померла мати, хлопець переїхав до бабусі та дідуса (батьків матері). Із 1925 р. вчився у рідному селі, потім - у с. Хорішках. У 1933 р.— після закінчення семирічної школи в с. Бреусівка Козельщинського району працював у редакції районної газети «Розгорнутим фронтом» (с. Козельщина).

Протягом 1933—1937 років навчався в Харківському технікумі журналістики ім. М. Островського, по закінченні якого недовго працював учителем у селі Мануйлівка, потім — в обласній молодіжній газеті «Ленінська зміна».

З 1937 році почав друкуватися в «Літературній газеті», «Піонері», «Комсомольці України», «Молодому більшовикові».

Поступив на філологічний факультет Харківського університету.

У 1941 році в лавах студентського батальйону Олесь Гончар добровольцем пішов на фронт, був двічі поранений.

Писав поезії (видані 1985 р. окремою книгою «Фронтові поезії»).

Нагороджений орденами «Слави» і «Червоної Зірки», трьома медалями «За відвагу», медаллю «За оборону Києва».

Закінчив Дніпропетровський університет у 1946 р.

Працював асистентом кафедри української літератури цього університету. Переїхав до Києва, вступив до аспірантури Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка АН України, почав професійну літературну діяльність. У журналі «Україна» надрукував романтичне оповідання «Модри камінь».

У 1959—1971 рр. Олесь Гончар був головою правління Спілки письменників України, у 1971—1986 рр. — секретарем правління Спілки письменників СРСР, депутатом Верховної Ради СРСР та УРСР.

Життя та творчість Олеся Гончара тісно пов'язані з Таврійським краєм. На матеріалі степового краю ним створені оповідання, новели, статті, а також романи й повісті: "Таврія", "Перекоп", "Тронка", "Берег любові", "Бригантина", "Чари – комиші", "На косі".

Його роман «Людина і зброя» (1960 р.) отримав Державну премію УРСР ім. Т.Г. Шевченка 1962 року.

У 1973 р. письменник очолив Український республіканський комітет Захисту миру, став членом Всесвітньої Ради Миру. У 1978 р. Олеся Гончара обрано академіком АН УРСР, присуджено звання Героя Соціалістичної Праці. У 1992 р. - присвоєно почесний ступінь доктора Альбертського університету (Канада). У 1993 р. Міжнародний біографічний центр у Кембріджі (Англія) визнав Олеся Гончара «Всесвітнім інтелектуалом 1992—1993 років».

Помер 14 липня 1995 року.

У 2005 р. Президент України присвоїв Олеся Гончару звання Герой України (посмертно). 2001 року в Києві у сквері на перетині вулиць М. Коцюбинського і Чапаєва встановлений пам'ятник О.Гончару.

Твори

1. Твори : у 12 т. / упоряд. С.А. Гальченко. - Київ : Наук. думка, 2005.
2. Вибрані твори : у 4 т. / відповід. за вип. Н. М'ясникова. – Київ, 2005.
Т.1. Тронка. Собор. Кресафт. – 544 с.
Т.2. Циклон. Твоя зброя. Микита Братусь. Далекі вогнища. – 736 с.
Т.3.Людина і зброя. Чорний яр. – 320 с.
Т.4. Прапороносці. Письменницькі роздуми. – 416 с.
3. Щоденники. (Нові сторінки) // Літ.Україна. - 2008. - №14. - С.7; №15. - С.7.

Про письменника ¹

4. Андрійко, Я. Олесь Гончар - сумління України // Новий день. - 2008. - №18. - С.17.
5. Гаркуша, В. Що ж - вічність? Рух і світло! : 90 років від дня народження Олесь Гончар // Шкільна бібліотека. - 2008. - № 4. - С.24-25.
6. Гончар, В. "Я повен любові..." // Літ. Україна. - 2008. - №13. - С.1,4.
7. Городна, О. Зберегти землю і "собори душ" - покликання людини // Укр. мова й л-ра в серед. шк., гімназіях, ліцеях та колегіумах. - 2007. - № 9-10. - С.22-41.
8. Жулинський, М. Духовний провідник України, або Чим трепетав дух Олесь Гончара? // Літ. Україна. - 2008. - № 17. - С.7.
9. Лубківський, Р. А я напишу - Україні // Літ. Україна. - 2008. - №13. - С.1,6.
10. Параскевич, П. К. Олесь Гончар і Херсонщина // Сторінки літературної Херсонщини / П.К.Параскевич; упоряд. М. Василенко.- Київ : Просвіта, 2008. – С.15-22.
11. Параскевич, П.К. Вшануймо Олесь Гончара // Джерела.-2008.-№7. - С.7.
12. Рубан, Л. Будівничий соборів наших душ // Дивослово. - 2008. - № 4. - С.21-28.
13. Степаненко, М. "...Мова -народ!" // Укр. мова й л-ра в серед. шк., гімназіях, ліцеях та колегіумах. - 2007. - № 3. - С.60-69.
14. Тарасюк, Г. Вища сила оберігала його : нове прочитання "Щоденників" Олесь Гончара // Літ. Україна. - 2008. - №22. - С.5.
15. Шевченко, В. Три листочки у вінок Олесю Гончару // Культура і життя. - 2008. - № 15-16. - С.5.
16. Яровий, О. Сяйво українського серця : "Твоя зброя" Олесь Гончара: перспективи розуміння // Літ. Україна. - 2008. - №3. - С.7.
17. Параскевич, П. Олесь Гончар і Херсонщина : (статті, роздуми, спогади)/ П.К. Параскевич; в авт. ред. – 2-ге вид. - Нова Каховка, 2011. - 175 с.
18. Василенко, М. Олесь Гончар як патріот України // Степ. - Херсон, 2012. - №21. - С. 17-18.
19. Щерба Т.М. Нетлінна пам'ять серця... : есе про Олесь Гончара і його кн. "Берегти світло в душі..." // Світло духовності у слові та скульптурі/ Таїсія Щерба. - Херсон, 2015. - С. 6-20.

Довідкові видання

20. Гончар Олесь (Олександр) Терентійович // Український радянській енциклопедичний словник / редкол. А.В. Кудрицький (відп. ред.) [та ін.]. Т. 1. – 2-ге вид. - Київ: Голов. ред. УРЕ, 1986. – С.429-430.
21. Гончар Олесь // Енциклопедія українознавства : в 11 т. / голов. ред. В. Кубійович. Т.3. – Перевид. в Україні. - Київ : Глобус, 1996. – С.410.
22. Гончар Олесь (Олександр) Терентійович // Українська літературна енциклопедія : в 5 т. Т.1. – Київ, 1988. – С.454-456.

¹ Подані статті, які не ввійшли до бібліографічного посібника «Знаменні і пам'ятні дати Херсонщини на 2008 рік» [22].

23. Гончар Олесь // Краткая литературная энциклопедия : в 8 т. Т.2. – М.: Сов. энцикл., 1964. – Стб. 260-261.

Бібліографічні видання

24. Олесь Гончар і Херсонщина : до 80-річчя від дня народж. : бібліогр.покажч. / ХОУНБ ім. О. Гончара; ред. Л. Зелена; склад. Г. Мокрицька. - Херсон, 1998. – 46 с.
25. Гончар Олесь Терентійович // Знаменні і пам'ятні дати Херсонщини на 2008 рік: бібліогр. покажч. / ХОУНБ ім. Олеся Гончара; уклад. Г.П. Мокрицька; ред. Л.І. Зелена. - Херсон, 2007. – С. 20-27.
26. Олесь Гончар // Письменники Радянської України. 1917-1987 : біобібліогр. довід. / авт.-упоряд. В.К. Коваль, В.П. Павловська. – Київ: Рад. письменник, 1988. – С.149.